

Bruxelles, 28. studenoga 2022.
(OR. en)

14982/22

EDUC 394
JEUN 171
DIGIT 217

ISHOD POSTUPAKA

Od: Glavno tajništvo Vijeća

Za: Delegacije

Br. preth. dok.: 14147/22

Predmet: Zaključci Vijeća o potpori dobrobiti u digitalnom obrazovanju

Za delegacije se u prilogu nalaze navedeni zaključci Vijeća koje je Vijeće (obrazovanje, mladi, kultura i sport) odobrilo na sastanku 28. i 29. studenoga 2022.

Zaključci Vijeća o potpori dobrobiti u digitalnom obrazovanju

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

U KONTEKSTU:

1. političkih rasprava na socijalnom samitu u Göteborgu 2017., tijekom kojih je naglašeno da 44 % Europljana i Europljanki ne posjeduje osnovne digitalne vještine, da će za 90 % radnih mjesta u budućnosti biti potrebne digitalne vještine i kompetencije te da 40 % europskih poduzeća ima poteškoća pri zapošljavanju stručnjaka u području IKT-a. Pokretanje promišljanja o budućnosti učenja radi odgovora na buduće trendove i digitalnu revoluciju, uključujući umjetnu inteligenciju, bila je jedna od ideja o kojima su europski čelnici i čelnice razgovarali tom prilikom;
2. prvog načela europskog stupa socijalnih prava, u skladu s kojim svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kako bi održali i stekli vještine s pomoću kojih mogu u cijelosti sudjelovati u društvu i uspješno se kretati na tržištu rada;
3. Komunikacije Komisije o uspostavi europskog prostora obrazovanja do 2025., u kojoj se ističe da je potrebno stvoriti poticajna okružja za učenje za skupine kod kojih je prisutan rizik od postizanja slabijih rezultata i promicati dobrobit u školi;
4. Rezolucije Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.), u kojoj se naglašava da obrazovanje i osposobljavanje imaju ključnu ulogu u oblikovanju budućnosti Europe, u trenutku kada je nužno da njezini građani i građanke pronađu osobno zadovoljstvo i dobrobit, da budu spremni prilagoditi se promjenama na tržištu rada i biti uspješni na njemu te da sudjeluju u aktivnom i odgovornom građanstvu;

5. Akcijskog plana za digitalno obrazovanje (2021.–2027.), u kojem se opisuje koncept uspješnog ekosustava digitalnog obrazovanja i ističe važnost razvoja digitalnih vještina i kompetencija za svakodnevni život;
6. strukturiranog dijaloga koji je u tijeku s državama članicama o digitalnom obrazovanju i vještinama, koji je Komisija pokrenula 2021., i njezina pristupa digitalnom obrazovanju na razini cijele vlade;
7. Preporuke Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu, čiji je cilj sprečavanje i suzbijanje socijalne isključenosti te osiguravanje jednakih mogućnosti jamčenjem besplatnog pristupa obrazovanju djeci u nepovoljnom položaju. U tom pogledu u Preporuci se ističe važnost osiguravanja digitalnih obrazovnih alata, brze povezivosti, digitalnih usluga i odgovarajuće opreme te poboljšanja digitalnih vještina i prevladavanja svih oblika digitalnog jaza;
8. Strategije o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030., u kojoj se navodi da je za učinkovitu upotrebu digitalnih tehnologija potrebno ukloniti prepreke pristupačnosti za osobe s invaliditetom i ulagati u njihove digitalne vještine;
9. Preporuke Vijeća o inicijativi „Putevi do školskog uspjeha” i zamjeni Preporuke Vijeća od 28. lipnja 2011. o politikama za smanjenje ranog napuštanja školovanja, čiji je cilj promicanje boljih obrazovnih ishoda za sve mlade Europljane i Europljanke, bez obzira na njihove osobne značajke, obitelj, kulturno podrijetlo i socioekonomski položaj, te u kojem se dobrobit u školi te fizičko i mentalno zdravlje ističu kao ključne sastavnice školskog uspjeha;

10. Komisijine neformalne stručne skupine koja je u procesu uspostave kako bi se promicala poticajna okružja za učenje za skupine kod kojih je prisutan rizik od postizanja slabijih rezultata i podupirala dobrobit u školi;
11. Preporuke Vijeća od 29. studenoga 2021. o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, u kojoj se naglašava važnost davanja prednosti dobrobiti (fizičkoj i mentalnoj) te se predlaže da se politike za dobrobit učenika i suzbijanje zlostavljanja uključe u školske ciljeve, kao i da se poveća naglasak na dobrobiti i kvaliteti profesionalnog života učitelja, nastavnika i voditelja osposobljavanja, ravnatelja škola i drugog obrazovnog osoblja kako bi se ublažio stres i spriječio sindrom izgaranja na poslu;
12. Preporuke Vijeća od 24. studenoga 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost, u kojoj se naglašavaju politike SOO-a prilagođene digitalnom gospodarstvu;
13. Deklaracije iz Osnabrücka o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kao pokretaču oporavka i pravednog prelaska na digitalno i zeleno gospodarstvo, kojom se nastoji razviti digitalizacija SOO-a u novoj kulturi cjeloživotnog učenja;
14. Zaključaka Vijeća o digitalnom obrazovanju u europskim društvima znanja, u kojima se ističe da bi u digitalnom obrazovanju trebalo uzeti u obzir dobrobit svih aktera uključenih u proces učenja;
15. Pregleda obrazovanja i osposobljavanja za 2021., koji je usmjeren na temu dobrobiti u obrazovanju;

16. Komunikacije Komisije naslovljene „Digitalno desetljeće za djecu i mlade: nova Europska strategija za bolji internet za djecu (BIK+)”, usmjerene na poboljšanje dobrobiti djece u internetskom okružju;
17. ažuriranog „Okvira digitalnih kompetencija za građane” (DigComp 2.2), koji je izradila Komisija i kojim se naglašava sigurnost, npr. u kontekstu podupiranja dobrobiti i zdravlja te razumijevanja i suzbijanja kiberzlostavljanja;
18. Europskog okvira za digitalnu kompetenciju edukatora (DigCompEdu), u kojem se ističe važnost mjera namijenjenih osiguravanju fizičke, psihološke i društvene dobrobiti učenika tijekom upotrebe digitalnih tehnologija;

PREPOZNAJE SLJEDEĆE:

19. Za potrebe ovih zaključaka Vijeća „dobrobit u digitalnom obrazovanju” shvaća se kao osjećaj fizičkog, kognitivnog, društvenog i emocionalnog zadovoljstva koji svim pojedincima omogućuje pozitivnu interakciju sa svim digitalnim okružjima za učenje, među ostalim s pomoću digitalnih alata i metoda za obrazovanje i osposobljavanje, omogućuje im da maksimalno povećaju svoj potencijal i samoostvarenje te im pomaže pri sigurnom ponašanju na internetu i podupire njihovo osnaživanje u internetskom okružju¹. U ovim zaključcima Vijeća naglasak je na digitalnoj dobrobiti u obrazovanju i osposobljavanju te u okviru obrazovanja i osposobljavanja na primarnoj, nižoj i višoj sekundarnoj razini, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO).

¹ Kognitivna dobrobit može se definirati kao „uspješno sudjelovanje učenika u društvu u različitim ulogama: kao cjeloživotni učenici, produktivni radnici, aktivni građani”. To sudjelovanje omogućeno je, među ostalim, znanjem i kompetencijama koje posjeduju. Fizička dobrobit može se shvatiti kao razina zdravlja pojedinaca i njihova sposobnost vođenja zdravog načina života. Društvena dobrobit obuhvaća interakcije učenika s drugima, kao i njihovu percepciju digitalnog okružja za učenje. Psihološka dobrobit odnosi se na mišljenja i osjećaje učenika o vlastitim životima i osobnim ciljevima (Panesi, S., Bocconi, S. i Ferlino, L., *Promoting students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities* (□, „Promicanje dobrobiti i uključenosti učenika u školama putem digitalnih tehnologija: percepcija studenata, učitelja i ravnatelja škola u Italiji u okviru pilot-projekta SELFIE”), *Frontiers in Psychology*, 2020.

20. Za potrebe ovih zaključaka Vijeća pojam „učenici” obuhvaća sve učenike, studente i naučnike koji pohađaju primarne, niže i više sekundarne razine sustava inicijalnog formalnog obrazovanja, uključujući inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO).
21. Za potrebe ovih zaključaka Vijeća pojam „edukatori” obuhvaća učitelje i nastavnike, ravnatelje škola, voditelje osposobljavanja i drugo pedagoško osoblje koje sudjeluje u poučavanju učenika na primarnoj i sekundarnoj razini sustava inicijalnog formalnog obrazovanja, uključujući inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO).
22. Digitalne tehnologije radikalno su promijenile načine na koje ljudi uče, rade, upotrebljavaju informacije i komuniciraju. Digitalna transformacija učenicima donosi nove izazove i prilike te utječe na njihov kognitivni, fizički, društveni i emocionalni život.
23. Pandemija bolesti COVID-19 i prelazak na izvanredno poučavanje i učenje na daljinu i putem interneta donijeli su brojne izazove u okružjima za digitalno učenje. Način na koji su sustavi digitalnog obrazovanja i osposobljavanja, uključujući učenike i edukatore te druge relevantne aktere, reagirali na te izazove može poslužiti kao korisno iskustvo i pouka za razvoj pristupa dobrobiti u digitalnom obrazovanju.
24. Visokokvalitetno i uključivo obrazovanje i osposobljavanje trebali bi povećati mogućnosti koje digitalna transformacija pruža za potporu dobrobiti učenika i edukatora u digitalnim okružjima za učenje. To bi trebalo sustavno podupirati i poticati u svim aspektima ekosustava digitalnog obrazovanja².

² Ekosustav digitalnog obrazovanja uključuje infrastrukturu, povezivost i opremu za digitalno obrazovanje (uključujući pristupačne i pomoćne tehnologije); visokokvalitetne digitalne obrazovne sadržaje; učenike i edukatore sa znanjem i iskustvom kad je riječ o integraciji digitalnih tehnologija u pedagoški proces; i razvoj digitalnog znanja, vještina i kompetencija te uvjeta za međuljudske odnose u okružjima za digitalno učenje.

25. Jačanje dobrobiti učenika u kontekstu digitalnog obrazovanja dvosmjernan je proces. Digitalna okružja mogu donijeti određene izazove, među ostalim u kontekstu digitalnog obrazovanja (npr. kiberzlostavljanje), koji mogu negativno utjecati na dobrobit, posebno ako su neki aspekti tih okružja loše osmišljeni ili primijenjeni. S druge strane, dobro osmišljeni ekosustavi digitalnog obrazovanja koji su učinkoviti i uključivi mogu promicati razvoj dobrobiti učenika i poboljšati njihove obrazovne, životne i radne izgleda.
26. Digitalni jaz ozbiljna je prijetnja dobrobiti u digitalnom obrazovanju i osposobljavanju za učenike i edukatore te često jača postojeće nejednakosti ili stvara nove. Školski sustavi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini trebali bi moći odgovoriti na sve probleme nedovoljnog pristupa, neodgovarajuće opreme ili nezadovoljavajućih uvjeta učenja s kojima se suočavaju učenici, osobito oni u nepovoljnom položaju, uključujući učenike s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama te one suočene s izazovima povezanim s digitalnim jazom među spolovima.
27. Novim modelima učenja, uključujući one koji obuhvaćaju upotrebu pristupačnih i dostupnih digitalnih alata, jača se dopiranje do učenika u nepovoljnom položaju, uključujući učenike s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama te one koji privremeno ne mogu pohađati školu zbog zdravstvenog stanja, kao i učenike koji žive u izoliranim, otočnim ili udaljenim područjima, kao što su najudaljenije regije EU-a. Njima se podupire i snažnija motivacija i predanost tomu da se iskoriste iskustva na internetu i da se njima, zajedno s pristupima u čijem su središtu učenici, doprinese smanjenju digitalnog jaza.
28. Kad je riječ o dolasku učenika migrantskog podrijetla i/ili onih čiji se prvi jezik razlikuje od jezika poduke, digitalni alati i visokokvalitetni obrazovni sadržaj mogu olakšati kontinuitet njihova obrazovanja i osposobljavanja, pomoći im u održavanju povezanosti s jezikom i kulturom podrijetla te u suočavanju s potencijalnim traumatičnim iskustvima i novim izazovima.

29. Češći i sve veći pristup digitalnim okružjima i njihova upotreba mogu učenike izložiti većem riziku od prijetnji u digitalnom svijetu, npr. kiberzlostavljanja i/ili izolacije. Potrebno je uložiti napore kako bi se osiguralo obrazovanje učenika i odgovarajuće osposobljavanje edukatora te njihova suradnja s drugim relevantnim stručnjacima kako bi se istinski promicalo sigurno digitalno okružje za učenje.
30. U sustavima obrazovanja i osposobljavanja trebalo bi staviti veći naglasak na kritičko razmišljanje, medijsku i digitalnu pismenost te otpornost na dezinformacije i pogrešne informacije kako bi se učenicima omogućilo stjecanje vještina potrebnih za odgovor na potencijalne prijetnje i izazove te kako bi se osiguralo sigurnije i pozitivnije iskustvo na internetu.
31. Edukatori, zajedno s administrativnim i upravljačkim osobljem, imaju važnu i nezamjenjivu ulogu u razvoju okružja za obrazovanje i osposobljavanje³ te u podupiranju dobrobiti učenika. Trebali bi razvijati i jačati svoje digitalne kompetencije i poboljšati svoje znanje o prednostima i izazovima upotrebe digitalnih alata u obrazovanju i osposobljavanju, npr. u okviru svojeg inicijalnog obrazovanja, uvodnog osposobljavanja i trajnog stručnog usavršavanja, kao i o važnosti povećanja privlačnosti razvoja vještina u području IKT-a kod djevojčica, među ostalim rodno osjetljivim pristupima poučavanju kompetencija povezanih s digitalizacijom.
32. Digitalnim tehnologijama ne namjerava se zamijeniti fizičku prisutnost i osobnu interakciju između edukatora i učenika. Integracijom digitalnih tehnologija u obrazovne procese nastoji se poduprijeti i olakšati rad edukatora te poboljšati iskustvo učenja učenika.

³ Različiti čimbenici mogu utjecati na opću dobrobit edukatora, npr. prekomjerno radno opterećenje, percipirano nepriznavanje i nepoštovanje nastavničke struke, razredi s previše učenika, nedostatak potpore školama u kojima su prisutni problemi lošeg ponašanja učenika koje se ne može kontrolirati te, u nekim zemljama, neodgovarajuće ili nejednako financiranje (Viac, C. i Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis* („Dobrobit učitelja: okvir za prikupljanje i analizu podataka”), Radni dokument OECD-a o obrazovanju br. 213, OECD Publishing, Pariz, 2020.).

UVAŽAVA SLJEDEĆE:

Sljedeći elementi mogu poduprijeti dobrobit učenika i edukatora u kontekstu digitalnog obrazovanja i osposobljavanja:

A. Stjecanje znanja, vještina i kompetencija potrebnih za poticanje dobrobiti u digitalnom obrazovanju i osposobljavanju

33. Pojedinci sudjeluju u digitalnom okružju tijekom svojeg cijelog osobnog, profesionalnog i građanskog života. Razvojem digitalnih znanja, vještina i kompetencija može se poduprijeti njihovo emocionalno blagostanje i zadovoljstvo te potaknuti njihova sposobnost da primjereno odgovore na izazove i rizike u digitalnom i fizičkom svijetu.
34. Politike i mjere koje se odnose na razvoj digitalnih vještina i kompetencija trebale bi biti osmišljene tako da se uzmu u obzir dobrobit učenika i njihove pojedinačne potrebe, s posebnim naglaskom na skupine u nepovoljnom položaju. Također bi trebale biti usmjerene na jačanje njihove otpornosti i osnaživanja. Digitalna kompetencija⁴ obuhvaća samopouzdanu, kritičnu, odgovornu, etičku i sigurniju interakciju s digitalnim tehnologijama. Digitalne vještine kao što su računalno razmišljanje, rješavanje problema u području IKT-a i podatkovna pismenost potrebne su u početnim fazama obrazovanja i osposobljavanja te na cjeloživotnoj osnovi kako bi se pojedinci bolje integrirali u društvo i imali bolji pristup mogućnostima zapošljavanja.
35. Digitalne tehnologije utječu na načine na koje učenici uče, traže i razmjenjuju informacije, kao i na način na koji međusobno komuniciraju i socijaliziraju se. Učenici su izloženi širokom rasponu informacija, uključujući dezinformacije i pogrešne informacije, pa su razvoj digitalne i medijske pismenosti, kritičkog razmišljanja i vještina rješavanja problema od ključne važnosti.

⁴ Vidjeti npr. Europska komisija, Zajednički istraživački centar, Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y., *DigComp 2.2, The Digital Competence framework for citizens – with new examples of knowledge, skills and attitudes*, („Okvir digitalnih kompetencija za građane – s novim primjerima znanja, vještina i stajališta”) 2022. i Preporuku Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1.).

36. Učenici bi trebali steći i razviti potrebno znanje, vještine i kompetencije koji će doprinijeti neškodljivoj, sigurnoj i etičkoj upotrebi digitalnih alata, uključujući vještine u području kibersigurnosti i znanje o ograničenjima algoritama umjetne inteligencije. To bi moglo znatno utjecati na dobrobit i otpornost učenika.
37. Razvoj osobnih i društvenih kompetencija može pomoći učenicima da se koriste digitalnim društvenim mrežama uz manji rizik od emocionalne ili društvene štete te da povećaju svoju svijest o rizicima prekomjerne upotrebe digitalnih tehnologija.
38. Učenici bi trebali imati mogućnost stjecanja znanja, vještina i kompetencija potrebnih za stvaranje, dijeljenje i upotrebu digitalnog sadržaja te bi trebali biti svjesni pravila povezanih s intelektualnim vlasništvom.
39. Napredne i specijalizirane vještine potrebne su za razvoj proizvoda i usluga IKT-a te naprednih digitalnih tehnologija, uključujući one koji mogu pozitivno utjecati na dobrobit pojedinaca, npr. osoba s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama.
40. Edukatorima bi trebalo pružiti potporu u stjecanju i razvoju digitalnog znanja, vještina i kompetencija, npr. u okviru njihova inicijalnog obrazovanja, uvodnog osposobljavanja i trajnog stručnog usavršavanja, te ih dobro informirati o prednostima i izazovima upotrebe digitalnih alata i mogućnostima koje proizlaze iz njihove upotrebe u obrazovanju i osposobljavanju. Edukatori bi trebali podupirati učenike da tehnologiju upotrebljavaju na siguran, odgovoran i kreativan način.

B. Osmišljavanje pristupa poučavanju i učenju te digitalnih okružja kojima se poboljšava dobrobit učenika

41. Pristupi poučavanju i učenju, koji obuhvaćaju metode poučavanja i učenja te organizacijske aspekte, trebali bi poboljšati relevantnost i učinkovitost procesa obrazovanja i osposobljavanja, kao i zadovoljstvo i samopouzdanje učenika u svim okružjima za učenje. U tom su kontekstu ključni dostupnost, sigurnost i kvaliteta digitalne infrastrukture i digitalnih tehnologija. Razvoj i upotreba naprednih digitalnih tehnologija u obrazovanju i osposobljavanju mogu biti korisni, osobito za učenike u nepovoljnom položaju, uključujući učenike s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama.
42. Pri osmišljavanju politika digitalnog obrazovanja trebalo bi razmotriti sljedeće aspekte:
- *okružja* u kojima se odvija učenje, uzimajući u obzir socioekonomsku, kulturnu i obiteljsku pozadinu učenika, kao i druge relevantne okolnosti;
 - *alate i uređaje koji se upotrebljavaju*, prilagođavajući njihovo korištenje individualnim potrebama učenika (na koje utječu npr. zdravstveno stanje, posebne obrazovne potrebe i socioekonomska pozadina):
 - Ekosustavi digitalnog obrazovanja trebali bi podupirati rad s pomoću inovativnih obrazovnih alata, koji bi mogli uključivati igrifikaciju, obrazovna rješenja koja se temelje na npr. tehnologijama produžene stvarnosti kao što su proširena/virtualna stvarnost, umjetna inteligencija, analitika učenja i društvene mreže, kojima se poštuje etički i transparentan pristup, privatnost podataka i integrirana nediskriminacija, uzimajući pritom u obzir koristi i potencijalne rizike⁵.

⁵ To uključuje, na primjer, ovisnost o internetu, prekomjerno vrijeme provedeno pred zaslonom, poremećaje povezane s videoigrama i pitanja povezana sa zdravljem kao što je sjedilački način života koji vodi do pretilosti.

- Digitalna rješenja trebala bi biti osmišljena tako da omogućuju i potiču prilagodljivost potrebama digitalnog obrazovanja te poštuju različite pozadine i potrebe svih pojedinaca, posebno učenika iz skupina u nepovoljnom položaju. Prema potrebi, trebalo bi promicati interoperabilnost digitalnih rješenja koja se upotrebljavaju u obrazovanju i osposobljavanju.
- Napredne i specijalizirane digitalne tehnologije (npr. umjetna inteligencija, proširena/virtualna stvarnost, internet stvari, digitalni blizanci itd.) mogu poboljšati dostupnost i kvalitetu okružja za učenje i osposobljavanje te sinergijski dopuniti nedigitalne pristupe poučavanju i učenju. Integracijom inovativnih digitalnih rješenja mogu se promicati vještine učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.
- Upotreba digitalnih tehnologija može oduzeti vrijeme koje bi se moglo iskoristiti za druge aktivnosti korisne za zdravlje, kao što su tjelovježba ili spavanje. Stoga bi trebalo razmotriti ravnotežu između vremena provedenog pred zaslonom i daleko od njega te upravljanja vremenom.
- *zadace učenja* koje se upotrebljavaju u obrazovnom procesu i vode do željenih ishoda učenja:
 - upotreba visokokvalitetnog digitalnog obrazovnog sadržaja osmišljenog s dobrom pedagoškom svrhom i isporučenog na suvremen, pristupačan način koji je jednostavan za uporabu⁶;
 - potpora pristupima u čijem su središtu učenici, uključujući promicanje autonomije učenika;
- *edukatore* koji bi trebali biti dobro osposobljeni i biti u stanju polaznicima pružiti smjernice o odgovarajućoj upotrebi digitalnih tehnologija, uključujući razboritu i uravnoteženu raspodjelu vremena provedenog pred zaslonom i daleko od njega. Dobro osposobljeni edukatori mogu uzeti u obzir posebnosti različitih digitalnih okružja za učenje, raditi s inovativnim digitalnim alatima, pristupima poučavanju i učenju te ih primjenjivati u pedagoškom kontekstu, imajući u vidu rizike od prekomjerne uporabe digitalnih tehnologija;

⁶ Kad je riječ o obrazovnom sadržaju, predstojeći okvir Komisije za digitalne obrazovne sadržaje mogao bi pružiti korisne smjernice.

C. Međuljudski odnosi u ekosustavu digitalnog obrazovanja

43. Ekosustavi digitalnog obrazovanja ne temelje se samo na digitalnoj infrastrukturi te digitalnim alatima i sadržajima već i na društvenim interakcijama među uključenim pojedincima, tj. učenicima, edukatorima i drugim akterima koji upotrebljavaju tehnološka sredstva za komunikaciju i stvaranje sadržaja i mreža, te na njihovim fizičkim i društvenim okružjima. Pri osmišljavanju ekosustava digitalnog obrazovanja ključno je uzeti u obzir te društvene interakcije.
44. Tehnološki napredak promijenio je oblike komunikacije i otvorio nove mogućnosti za osnaživanje, samoizražavanje i digitalno građanstvo⁷, uključujući aktivno sudjelovanje u društvu putem internetskih alata.

⁷ Vijeće Europe navodi da je „digitalni građanin netko tko se, razvojem širokog raspona kompetencija, može aktivno, pozitivno i odgovorno uključiti u lokalne, nacionalne ili globalne zajednice na internetu i izvan njega” (Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online* („Priručnik za obrazovanje o digitalnom građanstvu: biti na internetu, dobrobit na internetu, prava na internetu”), Vijeće Europe, 2019.).

45. Digitalne interakcije mogu pomoći u razvoju socijalnih vještina i jačanju društvenih veza. Međutim, učenici i edukatori mogu biti izloženi i digitalnim rizicima⁸ (kao što su kiberzlostavljanje, govor mržnje, lažne vijesti, povrede privatnosti, internetske prijevare, „eho komora”⁹ itd.)¹⁰ koji su štetni za njihovu dobrobit¹¹. Ključno je da učenici, edukatori i roditelji budu svjesni opsega i raznolikosti tih rizika te da znaju kako ih izbjeći i/ili spriječiti, gdje pronaći potporu i kako izgraditi otpornost. Usto je važno koristiti se interakcijama te pristupima poučavanju i učenju u digitalnim okružjima za učenje kako bi se uklonili digitalni rizici.
46. Sustavi obrazovanja i osposobljavanja i škole trebali bi istražiti načine jačanja dobrobiti u digitalnom obrazovanju, promicati svijest o digitalnim rizicima i njihovo sprečavanje te politike na razini cijele škole, uključujući organizacijske školske postupke, podupirati sigurna digitalna okružja za obrazovanje i rješavati izazove povezane s digitalnim rizicima.

⁸ Digitalni rizici mogu biti povezani s primjerice prekomjernom ili neprimjerenom upotrebom digitalnih tehnologija ili interakcijom učenika i digitalnog svijeta.

⁹ Pojam „eho komora” „odnosi se na situacije u društvenim medijima i skupinama za raspravu na internetu u kojima se uvjerenja pojačavaju ili potvrđuju putem komunikacije i ponavljanja unutar zatvorenog, izoliranog sustava. Sudionici obično dobivaju informacije kojima se učvršćuju njihova postojeća stajališta bez suočavanja s oprečnim stajalištima.” (Vuorikari, R., Kluzer, S. i Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes* („DigComp 2.2: Okvir digitalnih kompetencija za građane – s novim primjerima znanja, vještina i stajališta”), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2022.

¹⁰ U studiji OECD-a iz 2019. definirana je tipologija rizika: rizici u pogledu kontakata, sadržaja i privatnosti te rizici za potrošače (Burns, T., Gottschalk, F. (ur.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation* („Obrazovanje djece 21. stoljeća: emocionalna dobrobit u digitalnom dobu, istraživanja i inovacije u obrazovanju”), OECD Publishing, Pariz, 2019.).

¹¹ Na primjer, kiberzlostavljanje može biti još štetnije od uobičajenih oblika vršnjačkog nasilja jer tom ponižavanju može svjedočiti velika publika na internetu, a riječi i slike mogu ostati u internetskom okružju zauvijek.

47. Društvene usporedbe koje se potiču u internetskom svijetu mogu negativno utjecati na mentalno zdravlje i samopouzdanje, posebno u adolescenciji. Bojazni učenika u pogledu fizičkog izgleda i osjećaj društvene otuđenosti mogu se potaknuti ili pojačati ako su izloženi „idealnim” slikama na društvenim mrežama. Upotreba internetskih društvenih medija također je povezana s pojavom poznatom kao „strah od propuštanja”. Edukatori u digitalnim okružjima za učenje trebali bi biti svjesni tih rizika, podizati svijest o negativnim učincima navedenih pojava i odgovarati na njih te promicati razvoj vještina među učenicima kako bi se riješili dotični problemi.
48. Edukatori bi trebali podupirati motivaciju učenika da uče i razviju svoj puni potencijal kako bi im se pomoglo da odrastu u razborite, zrele pojedince koji su svjesni svojih prednosti, slabosti, životnih ciljeva i težnji te koji su izgradili pozitivnu sliku o sebi, poštujući pritom druge i njihove individualne potrebe. Takvo je ponašanje ključan čimbenik dobrobiti u digitalnom obrazovanju.
49. Pametno digitalno roditeljstvo i poticajno obiteljsko okružje trebali bi biti dio ekosustava digitalnog obrazovanja, uzimajući pritom u obzir obiteljsku pozadinu. Škole bi trebale biti svjesne važnosti komunikacije i suradnje s roditeljima ili skrbnicima u pogledu mogućnosti, koristi i izazova digitalnog obrazovanja, kao i digitalnih rizika i važnosti upravljanja vremenom pri upotrebi digitalnih alata u obrazovne svrhe i svrhe osposobljavanja.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE DA, U SKLADU SA SVOJIM NACIONALNIM
OKOLNOSTIMA I NAČELOM SUPSIDIJARNOSTI:

50. stave naglasak na jačanje dobrobiti učenika i edukatora pri osmišljavanju nacionalnih politika i strategija u području digitalnog obrazovanja;
51. promiču osmišljavanje procesa poučavanja i učenja s ciljem njihova učinka na dobrobit učenika i, prema potrebi, potiču snažnu suradnju između ekosustava digitalnog obrazovanja i stručnjaka za mentalno zdravlje te psihosocijalnih stručnjaka i usluga;
52. potiču procese poučavanja i učenja koji se temelje na pristupu u čijem su središtu učenici, npr. integracijom naprednih digitalnih tehnologija, etičnom upotrebom umjetne inteligencije i podataka¹², s posebnim naglaskom na podupiranju dobrobiti učenika u nepovoljnom položaju i onih u ranjivom položaju, uključujući osobe s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama, kao i nadarenih učenika, te na uklanjanju digitalnog jaza među spolovima;
53. jačaju svijest učenika i edukatora o potrebi da se pravilno uspostavi ravnoteža između vremena provedenog pred zaslonom i daleko od njega, ako je to moguće, podupiru škole pri razvoju odgovarajućeg upravljanja vremenom u pogledu digitalnih aktivnosti poučavanja i učenja te takvih aktivnosti uživo;
54. istražuje načine za podupiranje izrade i provedbe procesa poučavanja i učenja te upotrebe digitalnih tehnologija u obrazovanju i osposobljavanju kako bi se olakšala integracija učenika migrantskog podrijetla i/ili onih čiji se prvi jezik razlikuje od jezika poduke u sustave obrazovanja i osposobljavanja država članica, istodobno im omogućujući da zadrže vezu sa svojim materinskim jezikom i kulturom podrijetla;

¹² Etičke smjernice za edukatore o upotrebi umjetne inteligencije i podataka u poučavanju i učenju koje je pripremila Komisija mogu se smatrati korisnim izvorom smjernica i potpore u tom pogledu.

55. podupiru¹³ svijest učenika o potencijalnim prijetnjama u digitalnom svijetu i razvoj njihove otpornosti kako bi se smanjili rizici i mladima ponudile sigurne mogućnosti na internetu, uz istodobno podupiranje zaštite podataka i privatnosti na internetu;
56. istraže načine za potporu edukatorima u promicanju kritičkog razmišljanja učenika, medijske i digitalne pismenosti te u radu s podacima i informacijama, uključujući odmjeren pristup pogrešnim informacijama i dezinformacijama¹⁴;
57. potiču škole da, prema potrebi, primjenjuju pristupe na razini cijele škole kojima bi se sustavno promicala dobrobit u digitalnom obrazovanju na primarnoj, sekundarnoj i strukovnoj razini, uključujući fleksibilne politike kojima bi se poduprla prevencija i otpornost te se suočilo s izazovima poput digitalnih rizika, kao i organizacijske postupke škola;
58. razmotre iskorištavanje mogućnosti koje nude postojeći instrumenti EU-a (Europski socijalni fond plus, Erasmus+, Instrument za tehničku potporu itd.) za promicanje politika digitalnog obrazovanja usmjerenih na dobrobit učenika i edukatora u digitalnim okružjima za učenje.

¹³ Na primjer, putem postojeće mreže centara za sigurniji internet u državama članicama, koju sufinancira EU, i platforme betterinternetforkids.eu, paneuropskog centra za sigurnost djece na internetu koji sadržava materijale za nastavnike, roditelje i djecu na svim službenim jezicima EU-a.

¹⁴ Smjernice za nastavnike i edukatore o suzbijanju dezinformacija i promicanju digitalne pismenosti putem obrazovanja i osposobljavanja koje je pripremila Komisija mogu se smatrati korisnim izvorom smjernica i potpore u tom pogledu.

POZIVA KOMISIJU DA, U SKLADU S UGOVORIMA I UZ PUNO POŠTOVANJE
SUPSIDIJARNOSTI:

59. podupire istraživanja o učinku upotrebe digitalnih tehnologija na dobrobit učenika i edukatora u svim državama članicama te izradi studiju utemeljenu na dokazima o trenutačnom stanju potreba u pogledu dobrobiti u digitalnim okružjima za obrazovanje; izradi model za učinkovite prakse usmjerene na poboljšanje dobrobiti u digitalnim ekosustavima za učenje i, u konačnici, kriterije za „model digitalne dobrobiti u školama” kao mogući primjer, kao i s ciljem da ih države članice upotrebljavaju na dobrovoljnoj osnovi; pri izradi tog modela razmotri rad neformalne stručne skupine Komisije za poticajna okružja za učenje za skupine kojima prijeti rizik od slabijih rezultata i za podupiranje dobrobiti u školama, koja je u procesu uspostave;
60. potiče razvoj i razmjenu visokokvalitetnog sadržaja za edukatore i druge relevantne stručnjake s ciljem daljnjeg poboljšanja njihova znanja, vještina i kompetencija te pedagoških pristupa u čijem su središtu učenici i rada s različitim skupinama učenika;
61. razmotri promicanje dobrobiti u digitalnom obrazovanju kao dio godišnjeg digitalnog obrazovnog hakatona (Digital Education Hackathon);

62. podiže svijest među svim relevantnim dionicima, npr. dizajnerima digitalnih alata i usluga, kao što su sektor obrazovne tehnologije (EdTech) i oni usmjereni na kibersigurnost, o integraciji pristupa i rješenja prilagođenih korisnicima kojima bi se poduprla dobrobit učenika i edukatora u digitalnom obrazovanju; podiže svijest svih relevantnih dionika koji razvijaju digitalne obrazovne sadržaje o uključivanju aspekta dobrobiti ne samo u sadržaj već i u procese poučavanja i učenja;
63. podupire upotrebu programa EU-a, kao što su Erasmus+, Europski socijalni fond plus, Europske snage solidarnosti, Obzor Europa i program Digitalna Europa, za promicanje dobrobiti učenika i edukatora u digitalnim okružjima za učenje i upotrebu naprednih digitalnih tehnologija, npr. za učenike s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama, kao i za razvoj, testiranje i uvođenje igrifikacije, obrazovnih rješenja koja se temelje na umjetnoj inteligenciji i tehnologija produžene stvarnosti, kao što su proširena/virtualna stvarnost, u pedagoške svrhe;
64. uzme u obzir potrebu za cjelovitim, integriranim i održivim ekosustavom digitalnog obrazovanja u državama članicama, kojim se promiču kvaliteta i uključenost te potiče dobrobit u digitalnom obrazovanju u okviru tekuće provedbe Akcijskog plana za digitalno obrazovanje (2021.–2027.) i predstojećih prijedloga za preporuku Vijeća o čimbenicima koji omogućuju digitalno obrazovanje te preporuku Vijeća o poboljšanju pružanja digitalnih vještina u obrazovanju i osposobljavanju.
-

POP RATNI DOKUMENTI

Europsko vijeće

- Zaključci Europskog vijeća od 14. prosinca 2017. (EUCO 19/1/17 REV 1).

Vijeće Europske unije

- Zaključci Vijeća o strategiji EU-a o pravima djeteta (10024/22).
- Preporuka Vijeća o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje (SL C 504, 14.12.2021., str. 21.).
- Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu (SL L 223, 22.6.2021., str. 14.).
- Zaključci Vijeća o pravičnosti i uključenosti u području obrazovanja i osposobljavanja u cilju promicanja obrazovnog uspjeha za sve (SL C 221, 10.6.2021., str. 3.)
- Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.) (SL C 66, 26.2.2021., str. 1.)
- Preporuka Vijeća od 24. studenoga 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost (SL C 417, 2.12.2020., str. 1.).
- Zaključci Vijeća o digitalnom obrazovanju u europskim društvima znanja (SL C 415, 1.12.2020., str. 22.).

- Zaključci Vijeća o suzbijanju krize u području obrazovanja i osposobljavanja uzrokovane bolešću COVID-19 (SL C 212 I, 26.6.2020., str. 9.).
- Zaključci Vijeća o europskim učiteljima i nastavnicima budućnosti (SL C 193, 9.6.2020., str. 11.).
- Zaključci Vijeća o ekonomiji dobrobiti (SL C 400, 26.11.2019., str. 9.).
- Rezolucija Vijeća o daljnjem razvoju europskog prostora obrazovanja u cilju podupiranja sustavâ obrazovanja i osposobljavanja okrenutih budućnosti (SL C 389, 18.11.2019., str. 1.).
- Zaključci Vijeća o napretku prema viziji europskog prostora obrazovanja (SL C 195, 7.6.2018., str. 7.).
- Preporuku Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1.).

Izjave

- Deklaracija iz Osnabrücka o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kao pokretaču oporavka i pravedne tranzicije na digitalna i zelena gospodarstva (30. studenoga 2020.).

Europska komisija

- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Digitalno desetljeće za djecu i mlade: nova Europska strategija za bolji internet za djecu (BIK+)” (COM(2022) 212 final).
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Aksijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava” (COM(2021) 102 final).
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.” (COM(2021) 101 final).
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o uspostavi europskog prostora obrazovanja do 2025. (COM(2020) 625 final).
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Aksijski plan za digitalno obrazovanje 2021.–2027. Prilagodba obrazovanja i osposobljavanja digitalnom dobu” (COM(2020) 624 final).
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost” (COM(2020) 274 final).

- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.” (COM(2020) 152 final).
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Obrazovanjem i kulturom jačati europski identitet: Doprinos Europske komisije sastanku na vrhu u Göteborgu 17. studenoga 2017.” (COM(2017) 673 final).

Međuinstitucijski akti

- Međuinstitucijski proglas o europskom stupu socijalnih prava (SL C 428, 13.12.2017., str. 10.).

Studije

- Vuorikari, R., Kluzer, S. i Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes* („DigComp 2.2: Okvir digitalnih kompetencija za građane – s novim primjerima znanja, vještina i stajališta”), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2022.
- Weber, H., Elsner, A., Wolf, D., Rohs, M. i Turner-Ciousal, M. (ur.), *Inclusive Digital Education*, Europska agencija za posebne potrebe i uključivo obrazovanje, Odense, 2022.

- Europska komisija, Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, „Pregled obrazovanja i osposobljavanja 2021.: obrazovanje i dobrobit”, Ured za publikacije, 2021.
- Panesi, S., Bocconi, S. i Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities*, Frontiers in Psychology, 2020.
- Punie, Y., (ur.), Redecker, C., *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2017.
- Viac, C. i Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis*, Radni dokument OECD-a o obrazovanju br. 213, OECD Publishing, Pariz, 2020.
- Europska komisija, Glavna uprava za komunikacijske mreže, sadržaje i tehnologije, „Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju”, Ured za publikacije, 2019.
- Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online*, Vijeće Europe, 2019.
- OECD, *How's Life in the Digital Age?: Opportunities and Risks of the Digital Transformation for People's Well-being*, OECD Publishing, Pariz, 2019.
- Burns, T., Gottschalk, F. (ur.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation*, OECD Publishing, Pariz, 2019.
- OECD, *The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them*, Dokument OECD-a o digitalnom gospodarstvu br. 179, OECD Publishing, Pariz, 2011.
